

SUSRETI PEDAGOGA

NACIONALNI NAUČNO-STRUČNI SKUP

U POTRAZI ZA KVALITETNIM OBRAZOVANJEM I VASPITANJEM

IZAZOVI I MOGUĆA REŠENJA

**ZBORNİK
RADOVA**

Filozofski fakultet
22. maj 2023.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Pedagoško društvo Srbije

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja
22. maj 2023. godine, Beograd
Zbornik radova

Izdavači

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Čika Ljubina 18–20, Beograd

Pedagoško društvo Srbije
Terazije 26, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Jovan Miljković
Maja Vračar

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Recenzenti saopštenja

Prof. dr Radovan Antonijević
Prof. dr Biljana Bodroški Spariosu
Doc. dr Aleksandar Bulajić
Prof. dr Miomir Despotović
Prof. dr Emina Hebib
Prof. dr Aleksandra Ilić Rajković
Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Ivana Jeremić
Doc. dr Bojan Ljujić
Doc. dr Maja Maksimović
Prof. dr Nataša Matović
Doc. dr Vladeta Milin
Prof. dr Jovan Miljković
Prof. dr Lidija Miškeljin

Nevena Mitranić, asistent
Luka Nikolić, istraživač-saradnik
Doc. dr Nataša Nikolić
Prof. dr Violeta Orlović Lovren
Prof. dr Dragana Pavlović Breneselović
Dragana Purešević, asistent
Prof. dr Lidija Radulović
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Prof. dr Vera Spasenović
Prof. dr Milan Stančić
Prof. dr Aleksandar Tadić
Prof. dr Jelena Vranješević
Prof. dr Nataša Vujisić Živković

Priprema za štampu i prelom

Dosije studio, Beograd

Dizajn korica

Mirjana Senić Ružić
Zorica Šaljić

Štampa

Pedagoško društvo Srbije, Beograd

Tiraž

100

ISBN 978–86–80712–49–9

Izdavanje zbornika radova finansirano je sredstvima Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije.

Odeljenje za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Pedagoško društvo Srbije organizovali su u okviru Susreta pedagoga nacionalni naučni skup sa temom „U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja”. Cilj skupa bio je da se razmotre savremena saznanja o odlikama ostvarivanja i pretpostavkama razvijanja kvalitetnog obrazovanja i vaspitanja, analizira stanje razvijenosti i efekti funkcionisanja obrazovnog sistema i prakse vaspitno-obrazovnog rada, kritički razmotre aktuelne i moguće strategije unapređivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, kao i da se sagledaju izazovi i teškoće u načinu ostvarivanja i održivosti promena usmerenih na razvoj kvaliteta u ovoj oblasti.

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
22. maj 2023, Beograd

U potrazi za kvalitetnim
obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja

Zbornik radova

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Programski odbor skupa

dr Radovan Antonijević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Miomir Despotović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Živka Krnjaja, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Vujisić Živković, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Emina Hebib, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vera Spasenović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Pejatović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Jelena Vranješević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Kristinka Ovesni, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Violeta Orlović Lovren, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Biljana Bodroški Spariosu, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Matović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Radulović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Milan Stančić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandar Tadić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Ilić Rajković, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Miškeljin, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Saša Dubljanin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Zorica Šaljić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vladeta Milin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Nikolić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Mirjana Senić Ružić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Ivana Jeremić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Maja Vračar, predsednica Pedagoškog društva Srbije
Mirjana Tomić, Pedagoško društvo Srbije
Biljana Drobnjak, Pedagoško društvo Srbije
Tijana Đokić, Pedagoško društvo Srbije
Vesna Bogičević, Pedagoško društvo Srbije
Nataša Stojanović, Pedagoško društvo Srbije
Nevenka Kraguljac, Pedagoško društvo Srbije

Organizacioni odbor skupa

Luka Nikolić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Nevena Mitranić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Dragana Purešević, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Ivana Pantić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Jovana Katić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Andrea Gašić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Saška Stevanović, sekretar, Pedagoško društvo Srbije
Aleksa Eremija, tehnički urednik, urednik sajta Pedagoškog društva Srbije
Jovana Vanić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Ivana Jovanović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Mijailović, volonter Pedagoško društvo Srbije
Tamara Injac, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Anđela Prijović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Tamara Manojlović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marijana Ristić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Milinković, volonter, Pedagoško društvo Srbije

SADRŽAJ

PLENARNA IZLAGANJA

Biljana Lungulov	
<i>Kvalitet u obrazovanju i društvene promene: ka kulturi kvaliteta</i>	11
Nataša Nikolić	
<i>Konceptualni okviri proučavanja kvaliteta u obrazovanju</i>	19
Nevenka Kraguljac i Vera Spasenović	
<i>Kako pedagozi vide svoju profesionalnu ulogu?</i>	27

OPŠTA PITANJA KVALITETA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Aleksandra Pejatović, Violeta Orlović Lovren i Edisa Kecap	
<i>Treća misija univerziteta i standardi kvaliteta u visokoškolskom obrazovanju</i>	37
Luka Nikolić i Lidija Radulović	
<i>Kvalitet obrazovanja ili kvalitetno rangiranje – primer Times Higher Education rangiranja univerziteta</i>	43
Nataša Jovanović Ajzenhamer	
<i>Istorijsko-teorijski sociološki pogled na meritokratiju u obrazovanju – Veberova kritika plutokratije u nemačkom obrazovnom sistemu na početku 20. veka</i>	51
Milica Marković	
<i>Kvalitet i evaluacija rada nastavnika: između dve strategije razvoja obrazovanja u Srbiji</i>	55
Aleksandra Ilić Rajković	
<i>Položaj učenika kao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog procesa u Srbiji krajem 19. veka</i>	61
Branka Savović, Sandra Radenović i Miloš Marković	
<i>Bioetika i bioetika sporta: korak ka pedagoškoj bioetici</i>	65
Marina Semiz	
<i>Kvalitet vaspitanja i obrazovanja dece predškolskog i školskog uzrasta na bolničkom lečenju i mere obrazovne politike</i>	71
Simka Vukojević	
<i>Obrazovni programi u muzeju</i>	77
Nikolina Šepić	
<i>Postavljanje pedagoških sadržaja na internet slobodnoj enciklopediji kao područje rada pedagoga</i>	83

PRETPOSTAVKE RAZVOJA KVALITETNOG OBRAZOVANJA

Lidija Miškeljin i Dragana Purešević <i>Dva narativa dokumenata međunarodnih organizacija koja oblikuju predškolsko vaspitanje i obrazovanje.</i>	91
Radovan Antonijević <i>Optimizacija aktivnosti učenika u nastavi kao činilac efektivnosti obrazovanja</i>	99
Zorica Milošević i Marija Crnojević <i>Korak u susretu samovrednovanja i spoljašnjeg evaluiranja kvaliteta rada škola</i>	103
Maja Vračar i Marija Milinković <i>Profesionalni razvoj pedagoga u funkciji ostvarivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja</i>	109
Jela Stanojević <i>Društvene okolnosti kao kontekst za razvoj kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.</i>	115
Nataša Vujisić Živković <i>ChatGPT i aktuelna pitanja pedagoške upotrebe veštačke inteligencije u podizanju kvaliteta obrazovanja</i>	119
Jovan Miljković, Vukašin Grozdić i Bojan Ljujić <i>Kako obrazovati naučni podmladak? Model doktorskih škola</i>	123
Sofija Maričić <i>Izmenjena uloga i kvalitet rada nastavnika u eri digitalizacije</i>	129
Ljiljana Vdović <i>Pedagog kao podrška nastavnicima u razvoju opštih međupredmetnih kompetencija u nastavi/učenju. . .</i>	135

RAZVOJ KVALITETA VASPITNO-OBRAZOVNE PRAKSE: OTVORENA PITANJA I MOGUĆI ODGOVORI

Živka Krnjaja, Dragana Pavlović Breneselović i Nevena Mitranić <i>Podrška stručnim saradnicima u promeni pristupa obrazovanju</i>	145
Vladeta Milin, Andrea Gašić i Anđela Vilotijević <i>Kako otkrivanje izvora podataka doprinosi unapređivanju kvaliteta nastave: primer jednog akcionog istraživanja.</i>	151
Marija Trajković, Branislava Popović Ćitić, Lidija Bukvić Branković, Marina Kovačević Lepojević i Ana Paraušić Marinković <i>Kulturalne kompetencije u obrazovno-vaspitnoj praksi: samoprocena nastavnika srednjih škola</i>	157
Nataša Simić, Nevena Živković, Emina Nikočević, Irena Vanić Vasić, Jelena Pujić i Biljana Jovanović Glavonjić <i>Kolaborativno istraživanje sopstvene prakse – efekti i iskustva nastavnika</i>	161
Aleksandar Milenković i Jelena Matejić <i>Vršnjačko vrednovanje radova studenata matematike na temu digitalnih nastavnih materijala. . . .</i>	167

Milan Stančić	
<i>Kvalitet nastave u ogledalu ispita za licencu nastavnika: šta nam otkrivaju pisane pripreme za časove?</i>	173
Saša Stepanović	
<i>Inkluzivno obrazovanje iz perspektive nastavnika: uloge, kompetencije i barijere</i>	179
Ivana Stamenković	
<i>Obrazovanje vaspitača za refleksivnu praksu: podsticanje kritičke refleksije</i>	185
Ana Gardašević i Svetlana Mijajlović	
<i>Uticaj refleksivne prakse na menjanje individualističke kulture vrtića</i>	191
Marija Malović	
<i>Program uvođenja u posao pripravnika u predškolskoj ustanovi orijentisan na razvijanje zajednice učenja</i>	195

KAKO OBRAZOVATI NAUČNI PODMLADAK? MODEL DOKTORSKIH ŠKOLA¹

Jovan R. Miljković²

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Vukašin B. Grozdić³

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Bojan G. Ljujić⁴

Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Apstrakt

Pitanje kvaliteta obrazovanja se postavlja na svim nivoima obrazovanja, naročito na najvišim, pošto je u njih uloženo najviše resursa, a očekivanja od stručnjaka, naročito doktora nauka, su najveća. Tendencije su, kako evropske, tako i srpske obrazovne politike, povećanje broja doktora nauka, pa ne iznenađuje što su naučna stremljenja usmerena upravo na doktorske studije. U radu, sledeći kvalitativnu istraživačku paradigmu, a u okviru nje deskriptivnu i komparativnu metodu, putem analize sadržaja, pokušano je da se dobije odgovor na dva istraživačka pitanja: kakvi su uslovi obezbeđeni dokumentima politike za uspostavljanje doktorskih škola na univerzitetima u Srbiji, kao i kakva su iskustva u primeni ovog modela na univerzitetima u Evropi? Rezultati istraživanja ukazuju na to da su doktorske škole, kao model primenljive na prilike u Srbiji, a da nose potencijal obezbeđivanja ekonomičnijeg, efektivnijeg i kvalitetnijeg sticanja opštih istraživačkih kompetencija.

Ključne reči: kvalitet obrazovanja, visoko obrazovanje, doktorske studije, doktorske škole

Uvod

Realizacija doktorskih studija širom sveta poverena je univerzitetima. Od njihovog nastanka krajem srednjeg veka pa do danas, dolazilo je do inkrementalnih promena, premda je u najvećoj meri zadržana dijada doktoranda, sa jedne strane, kao samostalnog istraživača koji ostvaruje pomak u naučnom saznanju i mentora, koji ga usmerava i nadgleda u ovom individualnom poduhvatu, sa druge strane. Tokom poslednje dve decenije, podstaknuta transformacijom visokog obrazovanja, od- vija se „tiha revolucija” odnosno nova forma dokorskog obrazovanja na univerzitetima širom Evrope.

1 Realizaciju ovog istraživanja finansijski je podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije u sklopu finansiranja naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu u Beogradu – Filozofskom fakultetu (broj ugovora 451-03-47/2023-01/ 200163).

2 jovan.miljkovic@f.bg.ac.rs, miljkovicj@gmail.com

3 vukasin.grozdic@f.bg.ac.rs, vukasin.grozdic@gmail.com

4 bojangljujic@gmail.com

Forma ovih promena su struktuirani programi doktorskih studija odnosno *doktorske škole*, u kojima se poklanja daleko više pažnje praćenju i obrazovanju studenata doktorskih studija, kako bi ovladali sposobnostima potrebnim za dalju akademsku i vanakademska karijeru (Surssock et al., 2010). Na delu je preispitivanje i napuštanje dosadašnje evropske tradicije doktoriranja, koja je podrazumevala originalno istraživanje pod nadzorom jednog profesora, sa vrlo malim naglaskom na predmete koji se predaju i bez značajnije uloge ustanove u organizaciji studija.

Sve su ovo razlozi kontinuiranog traženja mogućnosti da se doktorske studije učine kvalitetnijim. Iskustva drugih zemalja, uz oprez i veliku dozu kritičnosti svakako mogu biti od značaja na tom putu. U ovom radu je pokušano da se sagledaju doktorske škole, kao model koji neke od najrazvijenijih zemalja koriste u kreiranju svog naučnog podmlatka.

Metodološki okvir istraživanja

Kvalitativnim istraživanjem, čiju osnovu čini teorija razumevanja (Matović, 2013, str. 20), tražen je odgovor na istraživačko pitanje: Kakvi su uslovi obezbeđeni dokumentima politike za uspostavljanje doktorskih škola na univerzitetima u Srbiji? Kako bi se došlo do odgovora na postavljeno istraživačko pitanje korišćena je deskriptivna metoda, u nameri da se opiše model doktorskih škola, kao i model doktorskih studija koji se koristi u Srbiji, a radi prikupljanja podataka neophodnih za opis, korišćena je analiza sadržaja, legislativnih dokumenata i naučne literature. Komparativnom metodom je pokušano da se dođe do odgovora na drugo istraživačko pitanje: Kakva su iskustva u primeni modela doktorskih škola na univerzitetima u Evropi? Ova metoda omogućava „da smišljenim upoređivanjem vaspitnih fenomena ustanovljavamo sličnosti i razlike i izvodimo, putem sinteze, validne zaključke koji mogu koristiti i unapređivanju teorije i stvaralačke vaspitne prakse” (Savićević, 1984, str. 27), što je zapravo i krajnji cilj istraživanja – sagledavanje vrednosti i primenljivost osobenih karakteristika doktorskih škola na koncepciju doktorskih studija u Srbiji.

Legislativni okvir doktorskih studija u Republici Srbiji

U legislativnim dokumentima koji regulišu doktorske studije u Srbiji, retko je decidirano pominjanje doktorskih škola, ali i oni dokumenti koji ih ne pominju direktno daju pozitivan okvir ovom načinu organizovanja doktorskih studija.

Zakonom o visokom obrazovanju („Sl. glasnik RS”, br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 – dr. zakon, 67/2019, 6/2020 – dr. zakoni, 11/2021 – autentično tumačenje, 67/2021 i 67/2021 – dr. zakon) definisane su opšte odredbe o doktorskim studijama: to su studije trećeg stepena (član 35), obima od najmanje 180 ESPB bodova, uz prethodno ostvareni obim studija, na nižim nivoima, od najmanje 300 ESPB bodova (član 39), a univerzitet ima integrativnu ulogu, sprovodeći jedinstvenu politiku u cilju unapređivanja svih aspekata rada fakulteta koji su u njegovom sastavu (član 58). Radi ostvarenja ovih ciljeva univerzitet ima posebne nadležnosti u čitavom nizu oblasti, od kojih se za potrebe analize mogu izdvojiti: strateško planiranje, donošenje studijskih programa, obezbeđenje i kontrola kvaliteta, kao i politika upisa. Ovo ukazuje na to da univerzitet zapravo ima mogućnosti, ukoliko za tim postoji volja i potreba, da ustanovi i doktorske škole, u kojima bi se iz određenih obrazovno-naučnih, odnosno obrazovno-umetničkih polja (prirodno-matematičke nauke, društveno-humanističke nauke,

medicinske nauke, tehničko-tehnološke nauke i umetnost) zajednički držala nastava iz opštih i zajedničkih oblasti (npr. akademsko pisanje, etika i integritet, metodologija društvenih istraživanja i sl.).

U *Pravilniku o standardima i postupcima za akreditaciju studijskih programa* („Službeni glasnik RS”, br. 13 od 28. februara 2019, 1 od 11. januara 2021, 19 od 5. marta 2021.) postoje odredbe koje dalje potkrepljuju ova razmišljanja. Naime, Standardom 4 za akreditaciju studijskih programa doktorskih studija u obrazovno-naučnim poljima se kaže da „savladavanjem studijskog programa doktorskih studija student stiče opšte i specifične istraživačke sposobnosti” (*Pravilnik o standardima i postupcima za akreditaciju studijskih programa*, 2021, str. 52). Postoji osnov za promišljanje da bi upravo pomenute opšte istraživačke sposobnosti svi studenti doktorskih studija iz istog obrazovno-naučnog polja mogli zajedno, kvalitetnije i ekonomičnije da steknu na jednom mestu, nego pojedinačno rasuti po fakultetima i studijskim grupama na kojima studiraju.

Takođe je vredno pomena da Pravilnik ne predviđa monolitno-jedinstveni način organizacije doktorskih studija, već decidirano govori o diverzifikovanim načinima njihove organizacije: Standardom 14 je uređen Zajednički studijski program (ZS program), koji organizuje i izvodi više visokoškolskih ustanova, kao što je Standardom 15 predviđena mogućnost interdisciplinarnih, multidisciplinarnih i transdisciplinarnih studijskih programa (IMT studijski programi). Sve ovo otvara mogućnost i za kreiranje doktorskih škola.

Doktorske škole se decidirano pominju članom 6 *Pravilnika o doktorskim studijama* na Univerzitetu u Beogradu (Glasnik Univerziteta u Beogradu, br. 191/2016, 212/2019, 215/2020, 228/21 i 230/21), koji kaže: „Više akreditovanih studijskih programa doktorskih studija unutar Univerziteta u Beogradu iz jedne ili više naučnih oblasti može se udružiti u školu doktorskih studija radi povećanja istraživačkih i nastavničkih kapaciteta, ujednačavanja kriterijuma, podsticanja interdisciplinarnosti i veće ekonomičnosti. Senat Univerziteta daje saglasnost na formiranje doktorskih studija samo na osnovu zajedničkog obrazloženog predloga organa nosilaca studijskih programa doktorskih studija koji objedinjuju deo svojih aktivnosti u školu doktorskih studija”. Dakle, potencijal je prepoznat, ali ne i dovoljno iskorišćen. Razlozi za ovako stanje zaslužuju posebno istraživanje, ali moguće je da se radi o strahu manjih organizacionih jedinica od gubljenja dragocene autonomije i kontrole, ali i nedovoljnoj praksi interdisciplinarnе saradnje na Univerzitetu.

Doktorske škole i njihov značaj

Interes za uvođenje strukturanih programa dolazi iz uviđanja društvene i ekonomske vrednosti koju kreiraju najobrazovaniji (doktori nauka). Postoji potreba za povećanjem broja doktora nauka, što se, sa jedne strane, postiže povećanjem upisnih kvota (trenutno se ovo dešava širom Evrope), a sa druge, većom uspešnošću sticanja doktorske diplome, za šta je potrebno osnažiti raniju organizaciju doktorskih studija. U cilju proširenja perspektiva i kompetencija doktorskih kandidata, visokoškolske ustanove osmišljavaju i uvode više različitih kurseva za doktorande: istraživačka etika i integritet, metodologija istraživanja, upravljanje podacima, akademsko pisanje, naučna komunikacija, izrada disertacije, otvorena nauka, projektni menadžment, razvoj karijere, liderstvo (Hasgall, 2022), ali i stručne obuke za mentore i komisiju za izradu disertacije (Sursock et al., 2010). Univerzitet u Gentu i Univerzitet u Helsinkiju, doktorske programe srodnih naučnih disciplina grupišu u doktorske škole (d.š. društvenih nauka, d.š. prirodnih nauka i sl.) koje imaju set zajedničkih i set programski

specifičnih kurseva, a svaka doktorska škola ima svoj upravljački odbor nadležan da prati i usmerava rad doktoranada, mentora i komisije. Na ovaj način se značajno pomaže mentoru da se posveti „vođenju” studenta kroz naučnu disciplinu, a odgovornost za sticanje transverzalnih i opštih istraživačkih kompetencija se prenosi na instituciju (Hasgall & al., 2019).

Najznačajniji zagovornik i promoter reforme politike dokorskog obrazovanja u Evropi je Savet za doktorsko obrazovanje Evropske univerzitetske asocijacije (EUA-CDE), koja obuhvata više od 270 univerziteta iz 38 zemalja. Nakon donošenja Salzburških principa⁵, EUA je izradila set dodatnih preporuka za unapređivanje dokorskog obrazovanja. Univerziteti Republike Srbije jesu članice EUA, ali nijedan od univerziteta nije član Saveta za doktorsko obrazovanje (CDE). Članstvo i aktivno učešće univerziteta iz Republike Srbije mogu značajno doprineti unapređenju kvaliteta studija i njihovoj internacionalizaciji, posebno imajući u vidu da se 84,4% članica EUA izjasnilo da je uspostavilo doktorske škole (European University Association, 2014).

Zaključak

Imajući u vidu prethodnu argumentaciju, može se konstatovati da organizacija doktorskih studija u Republici Srbiji po modelu doktorskih škola može obezbediti ekonomičnije, efektivnije i kvalitetnije sticanje opštih istraživačkih kompetencija, kao i rasterećenje mentora nesrazmerno velike odgovornosti za vođenje kandidata kroz doktorske studije. Dodatno istraživanje stavova na reprezentativnom uzorku studenata, mentora i ustanova o trenutnoj formi doktorskih studija i nezadovoljenim obrazovnim potrebama, umnogome bi rasvetlilo kvalitet postojećih doktorskih studija i potencijalnu reorganizaciju po modelu doktorskih škola, ali i potencijalna ograničenja i nedostatke primene modela doktorskih škola u Srbiji, prvenstveno institucionalne i administrativne prirode, ali i potencijalni nedostatak želje i sposobnosti za udruživanjem i saradnjom na univerzitetskom nivou, uz mogućnost smanjivanja autonomije i kontrole koje bi studijske grupe i fakulteti imali primenom novog modela doktorskih studija.

Literatura

- Christensen, K. K. (2005). *Bologna Seminar. Doctoral programmes for the European knowledge society. General Rapporteur's Report*. Salzburg, Austria.
- European University Association. (2014). *Europe's universities: main drivers in achieving the European Research Area (ERA): progress report on the implementation of the actions agreed in the Memorandum of Understanding signed between the European Commission and the European University Association*. Brussels: European University Association.
- Hasgall, A., & Peneoasu, A. M. (2022). *Doctoral education in Europe: current developments and trends*. Geneva: European University Association.
- Hasgall, A., Saenen, B., Borrell-Damian, L., Van Deynze, F., Seeber, M., & Huisman, J. (2019). *Doctoral education in Europe today: approaches and institutional structures*. Geneva: European University Association.
- Matović, N. (2013). *Kombinovanje kvantitativnog i kvalitativnog pristupa u pedagoškim istraživanjima*. Beograd: IPA.

5 Na inicijativu ministara obrazovanja i nauke Austrije i Nemačke i Evropske asocijacije univerziteta, 2005. godine organizovan je Bolonja seminar na temu „Doktorski programi za evropsko društvo znanja”. Kao rezultat seminara postignuti su zaključci o deset osnovnih principa kojim se treba voditi u daljem razvoju doktorskih programa, koji su postali poznati kao Salzburški principi (Christensen, 2005).

- Pravilnik o doktorskim studijama na Univerzitetu u Beogradu. *Glasnik Univerziteta u Beogradu*, br. 191/2016, 212/2019, 215/2020, 228/21 i 230/21.
- Pravilnik o standardima i postupcima za akreditaciju studijskih programa. *Službeni glasnik RS*, br. 13/2019.
- Savićević, D. (1984). *Komparativno proučavanje vaspitanja i obrazovanja*. Beograd: Prosveta.
- Sursock, A., Smidt, H., & Davies, H. (2010). *Trends 2010: A decade of change in European Higher Education* (Vol. 1). Brussels: European University Association.
- Zakon o visokom obrazovanju. *Sl. glasnik RS*, br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 – dr. zakon, 67/2019, 6/2020 – dr. zakoni, 11/2021 – autentično tumačenje, 67/2021 i 67/2021 – dr. zakon).

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.091(082)(0.034.2)

37.014(082)(0.034.2)

37.018(082)(0.034.2)

НАЦИОНАЛНИ научни скуп Сусрети педагога (2023 ; Београд)

U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja [Elektronski izvor] : zbornik radova / Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 22. maj 2023, Beograd ; urednici Zorica Šaljić, Saša Dubljanin, Aleksandra Pejatović. – Beograd : Filozofski fakultet, Institut za pedagogiju i andragogiju : Pedagoško društvo Srbije, 2023 (Beograd : Pedagoško društvo Srbije). – 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

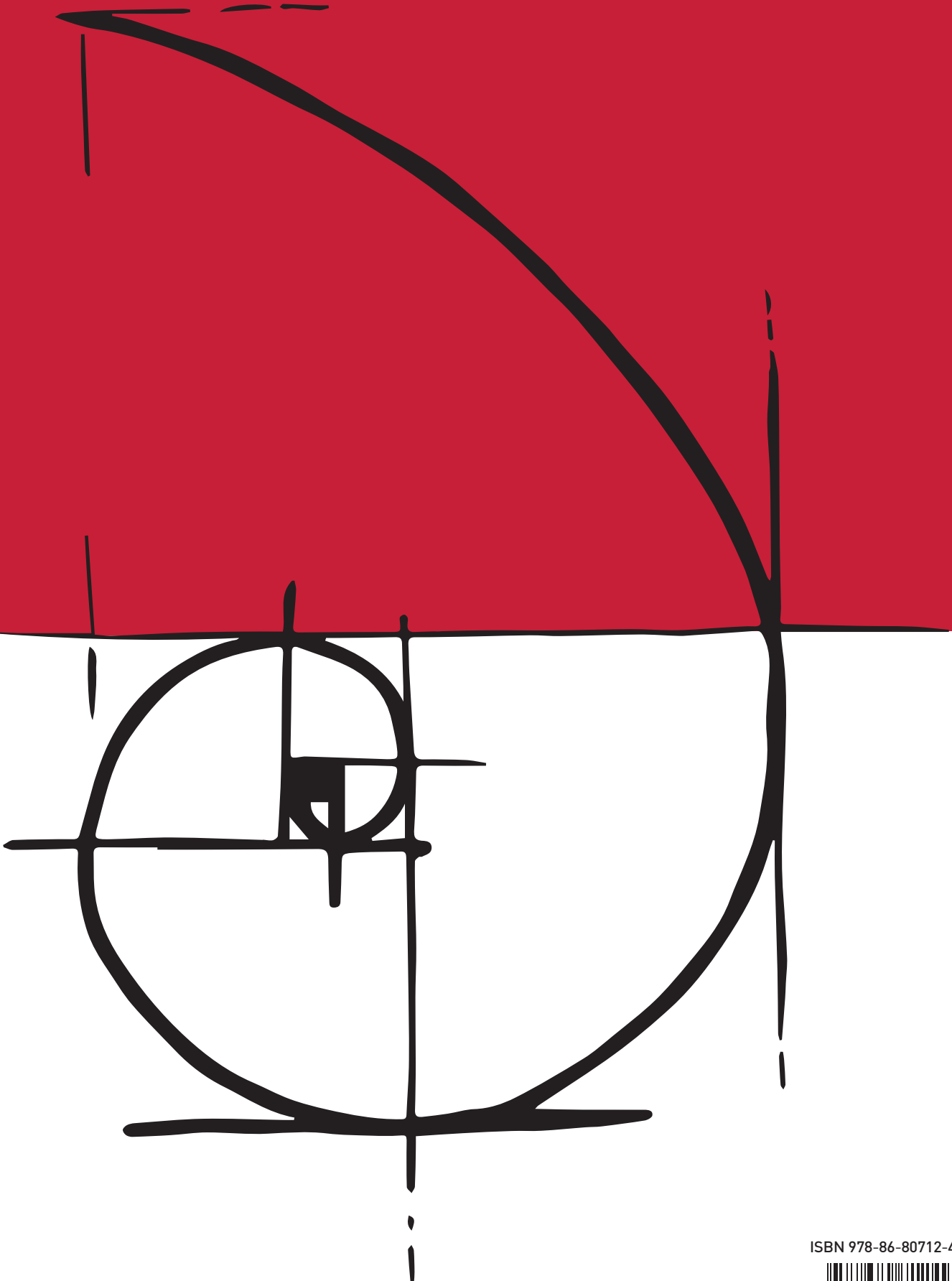
Sistemska zahtevi: Nisu navedeni. – Nasl. sa naslovnog ekrana. – Tiraž 100. – Napomene i bibliografske reference uz radove. – Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80712-49-9 (IZPIA)

1. Шалић, Зорица, 1974– [уредник]
2. Дубљанин, Саша, 1967– [уредник]
3. Пејатовић, Александра, 1961– [уредник]

а) Образовање — Квалитет — Зборници б) Васпитање — Зборници

COBISS.SR-ID 116449033

ISBN 978-86-80712-49-9

9 788680 712499